

Биљана Љ. Мандић¹
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Одсек за музичку уметност

Невена Ј. Вујошевић²
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Одсек за музичку уметност

ПУТЕВИ КОМПОЗИТОРСКОГ РАЗВОЈА ВЛАДИМИРА ТРМЧИЋА: ИНСПИРАЦИЈА ЗА МЛАДЕ МУЗИЧКЕ СТВАРАОЦЕ³

Креативност, даровитост, таленат, само су неки од појмова којима је могуће описати и дефинисати урођену способност појединца да са лакоћом савладава одређену делатност. Према се наведени појмови не могу сврстати у исту категорију нити једнозначно одредити, таленат, поред одређене комбинације гена, подразумева спектар чинилаца који његов развој чине могућим. Музички таленат посебно је специфичан јер имплицира, поред осталих врста интелигенција, и наглашену емоционалну интелигенцију која, у случају композитора, омогућава препознавање сопствених, појединачних емотивних стања, те њихову рационализацију. Предочавајући досадашњи стваралачки опус Владимира Трмчића (1983), његову стваралачку поетику те специфичан, филозофски приступ у тражењу „одговора”, циљ рада усмерен је ка наративно-хронолошко-аналитичком приступу доминантним стваралачким етапама овог композитора и кључним идејама које су га, постепено, одредиле као композитора изузетног духовног потенцијала и снажне стваралачке инвенције.

Кључне речи: Владимир Трмчић, таленат, микрополифонија, звучна боја, медитација, духовност, метафизика

УВОД

Владимир Трмчић рођен је 21. новембра 1983. године у Горњем Милановцу. Основну музичку школу, одељење чачанске музичке школе „Др Војислав Вучковић” и одсек Клавир, завршио је у родном граду. Музичко школовање наставио је у Средњој музичкој школи „др Ми-

1 biljana.mandic@filum.kg.ac.rs

2 nevena.vujosevic@filum.kg.ac.rs

3 Рад представља део резултата истраживања у оквиру међународног научно-истраживачког пројекта *Бренднови у књижевности, језику, култури*, у оквиру циклуса пројеката *Језик, књижевност, култура данас* (бр. 01–377), ФИЛУМ, 2018–2019. године.

лоје Милојевић” у Крагујевцу, на Теоретском одсеку, који завршава са одличним успехом – као ученик генерације. Иницијални порив за компоновањем код овог младог уметника јавио се у трећем разреду средње музичке школе, у време када интензивно почиње да се посвећује предметима Хармонија, Музички облици и Увод у компоновање. У том тренутку, без обзира на таленат, који не представља само урођену способност, већ га је неопходно неговати и континуирано развијати, посебно охрабрење Трмчић добија од тадашње професорке хармоније, Невенке Јанићијевић. Тако бива испуњен један од кључних услова – остваривање професионалне сарадње и подршке. Вођена већ формираним музичко-педагошким искуствима, професорка Јанићијевић је својом одговорношћу и посвећеношћу допринела професионалном развоју овог посебно даровитог појединца. Упућени педагошки импулс да настави са компоновањем, условио је преломни моменат у Трмчићевом професионалном опредељењу којим је интензивирана одлука о упису студија композиције на Факултету музичке уметности у Београду.

Средински услови које је пружала, првобитно Средња музичка школа, а касније Факултет музичке уметности, само су, сваки за себе, формирали оптималне услове за развој композиторовог талента. Спознаја личног сензибилитета и специфичних интересовања, са једне, као и, неизоставно, висок степен мотивисаности, посвећености и тежње ка континуираном усавршавању, са друге стране, директно су условили његов свеукупни уметнички развој. Каснија интеракција са менторком, академиком Исидором Жебељан, као и друштвени, културни и други фактори, сразмерно су доприносили развоју Трмчићевих композиторских потенцијала.

Основне академске студије композиције, Владимир Трмчић завршио је 2010. године на Факултету музичке уметности у Београду, у класи ред. проф. мр Исидоре Жебељан. Током Основних академских студија усавршавао се у два наврата. Оба пута, 2008. године, као стипендиста 18. *Међународне лејџе академије* Беч-Праг-Будимпешта (*Sommer-Akademie 08 Prag-Wien-Budapest*). Том приликом похађао је мастерклас из композиције код проф. Најцела Озборна (Nigel Osborne) са Единбуршког конзерваторијума (Велика Британија) и курс електронске музике код проф. Ханса Чучкуа (Hans Tchutchku) са конзерваторијума у Бостону (САД). Године 2010. наставио је усавршавање на Докторским академским студијама Композиције на Факултету музичке уметности у Београду и сарадњу са ред. проф. мр Исидором Жебељан. Овај ниво школовања успешно је окончао 2017. године и стекао назив доктор уметности из уже уметничке области Композиција.

Добитник је неколико репрезентативних награда. Прва међу њима, награда фонда „*Soziale & kulturelle einrichtungen der Austromechna GmbH*”, за композицију *Тужбалица (Klagelied)*, за виолину, виолу, виолончело и клавир. Ова награда додељена му је 2008. године. За изузетан дипломски рад, *Зелено сунце Јануса*, слика за оркестар (2010), Влади-

мир Трмчић добио је Награду града Београда, за стваралаштво младих у уметности, 2010. године,⁴ а 2015. године и награду „Композитор године”, часописа *Музика класика*, за композицију *Псалам 23*, за сопран, обоу и гудачки оркестар (2014). Посебно треба истаћи још и то да је композиција *Чезња*, за виолу и хармонику (2015), била део селекције Радио Београда на 62. Међународном РОСТРУМ-у композитора у Талину, одржаном у мају 2015. године.

ПЕРИОД СТУДИЈА НА ФАКУЛТЕТУ МУЗИЧКЕ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ (2002–2010)

Стваралачки почеци Владимира Трмчића датирају још из периода композиторове средње музичке школе (1998–2001), када је у великој мери био инспирисан импресионистичким музичким изразом Клода Дебисија (Claude Debussy, 1962–1918), односно његовом стваралачком поетиком, као и поетиком Василија Мокрањца (1923–1984) – са нарочитим акцентом на делима заснованим на српској народној музичкој традицији. Нажалост, из овог стваралачког периода, према речима самог аутора, ниједна композиција није сачувана нити су забележени њихови могући називи.⁵

Први озбиљнији стваралачки период Владимира Трмчића јесте период студија на Одсеку за композицију, Факултета музичке уметности у Београду, који уписује академске 2002/2003. године, у класи мр Исидоре Жебељан, данас редовног професора и академика Српске академије наука и уметности. Изузетно плодан и надахнут период стварања концентрисан је ка великом броју музичких жанрова, почев од музике са соло инструменте и камерне музике до музике за оркестар, не изостављајући, притом, ни жанрове вокалне музике – соло-песме и хорску музику. Период омеђен временским распоном од 2002. до 2010. године, полази од Трмчићевих првих узора, Клода Дебисија и Василија Мокрањца, али се, сасвим сигурно, развија и отвара ка савременијем музичком звуку, коме је и даље у фокусу звучна *боја*, као таква.

Стваралачку поетику својих првих дела насталих на почетку студија композиције⁶ модификује према музичком изразу Оливијеа Ме-

4 Образлажући одлуку Комисије приликом доделе Награде града Београда за поменуто дело, председница комисије, др Љиљана Левков, навела је следеће: „Дело *Зелено сунце Јануса*, за симфонијски оркестар, представља значајан допринос новијој српској симфонијској музици. Ово дело се на оригиналан начин бави перцепцијом музичког времена и простора. Иако омеђује себи простор на истраживање у уском интервалском и микротоналном простору, Владимир Трмчић на успешан начин преокреће „звучне експлозије и имплозије” великих размера, што ову композицију чини изузетном” (податак преузет из личне композиторове архиве).

5 Податак је добијен у форми усменог разговора са композитором, 10. јуна 2019. године.

6 Прва дела која је Владимир Трмчић написао на почетку својих студија, а која су инспирисана стваралачком поетиком Клода Дебисија и Василија Мокрањца, су: *Свишта*, за клавир соло, *Други сан*, соло песма за мецо-сопран и клавир и *Слушња*, за мешовити хор – сва три написана 2003. године.

сијана (Olivier Messiaen, 1908–1992), Ђерђа Лигетија (György Ligeti, 1923–2006), Хенрика Горецког (Henryk Mikołaj Górecki, 1933–2010) и, најзад, Арва Перта (Arvo Pärt, 1935), чијим је духовним композицијама нарочито био инспирисан. Године 2005. настаје серија озбиљнијих дела у чијем је музичком ткиву идентификована реплика на индивидуалне стилске црте поменутих композитора,⁷ док дела из наредне, 2006. године, указују на унеколико сентименталнији композиторов музички израз. Три дела настала те године, *Три џесме Ф. Г. Лорке*, *Освић* и *Нокћурно на ѓрозору*, инспирисана су поезијом Гарсије Лорке (Federico García Lorca, 1898–1936), а транспарентно указују на идеју камерности звука те одсликавају композиторов лирски музички израз.⁸

Идеји духовности, првобитно потеклој од духовних композиција Арва Перта, поново се враћа 2007. године, када своју композицију *Psalmus CXLII*, за контра-тенор, тенор, бас и гудачки квинтет, у потпуности обликује по узору на барокни духовни музички израз Антонија Вивалдија (Antonio Vivaldi, 1678–1741) и Марк-Антоана Шарпентјеа (Marc-Antoine Charpentier, 1643–1704). Управо ће идеја полифоног музичког ткива остати дистинктивно својство стваралачке поетике Владимира Трмчића присутне у свим његовим делима из потоњих стваралачких фаза, без обзира на врсту тренутне композиторове провоцираности и инспирације.

Дискурсу српског музичког фолклора, у чијим је идејним темељима стваралачка поетика Василија Мокрањца, Трмчић се враћа 2008. године, када настаје *Тужбалица*, за виолину, виолу, виолончело и клавир.⁹ То је, уједно, и последње „школско” дело пред његово, до тада, најзначајније музичко остварење – *Зелено сунце Јануса*, слике за оркестар (2010) – које представља завршни, дипломски рад на Основним академским студијама на Факултету музичке уметности у Београду.

У овом делу, *Зелено сунце Јануса*, Владимир Трмчић, пажљиво и суптилно, сублимира своје претходне идеје, спајајући их у једну – идеју о „човековој тежњи за упознавањем и истраживањем ствари и појава око себе, као и моменту када је кренуо у истраживање појава ван граница свог света и бескраја свемира и начинио корак у непознато” (*Полиџика*: 2013). Изузетно успело, дело у коме се релативизује сам појам перцепције музичког простор-времена (Поповић 1998: 65), додатно интензивирано четврттонским партијама и микротоналношћу, односно

7 Индивидуалне црте стила Месијана, Лигетија, Горецког и Перта идентификоване су у композицијама *Action des grâces*, циклус соло песама за сопран и гудачки квинтет, написан на стихове Оливијеа Месијана (2005), Трио *Palustris*, за кларинет, виолину и клавир (2005) и у композицији *Лиџурџијске слике*, написане за оргуље (2005).

8 Камерност звука и лирски музички израз, инспирисан поезијом шпанског песника (драматурга и редитеља), присутан је у композицијама *Три џесме Ф. Г. Лорке*, за сопран и клавир (2006), *Освић*, слика за гудачки оркестар и клавир (2006) и композицији *Нокћурно на ѓрозору*, за виолину, виолончело и клавир (2006).

9 За ово дело композитор је добио награду фонда „Soziale & Kulturelle Einrichtungen der Austromechana GmbH”, за време боравка, као стипендисте, на Интернационалној летњој академији Беч-Праг-Будимпешта.

минуциозним кретањима у минуциозном простору снажне експлозивности, представља значајан допринос новијој српској симфонијској музици. Као у досадашњим музичким остварењима, и у овом делу осећају се снажни утицаји Трмчићевих великих узора, што је јасно потцртано и у реферату о његовом раду, на самом дипломском испиту. „У структурно-морфогеном погледу дело се наслања на искуства Ђерђа Лигетија (из његове најрадикалније и највредније, мулти-полифонијске фазе) те на искуства, на свој начин минималистички усмерених, најсадржајнијих дела Арва Перта [на пример, на искуства проистекла из његове композиције *Фратири (Fratres)*]. С тим у вези [...] у Трмчићевом се делу наилази и на својеврстан лирски али објективан, 'охлађен' израз, израз који одише атмосфером нечег космички и космолошки метафизичког те фантастичног” (Властимир Трајковић, 2010: 2).¹⁰

ПЕРИОД ДОКТОРСКИХ СТУДИЈА НА ФАКУЛТЕТУ МУЗИЧКЕ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ (2010–2017)

По завршетку основних студија Композиције на Факултету музичке уметности у Београду, наступа изузетно плодан и успешан период композиторовог стваралаштва, по упису на докторске студије на истоименом факултету, које наставља у класи свога дотадашњег ментора, (тада) ванредног професора мр Исидоре Жебељан (2010–2017). У овом периоду створена су нека од најзначајнијих дела која су Владимира Трмчића прецизно одредила као композитора изузетног уметничког потенцијала новије генерације. У оквиру докторских студија на Факултету, профилишу се три кључна дела – *Тринаесџозвездани цвети Касиојеје*, слика за три хармонике (2010), *Concerto grosso*, за флауту, алт-флауту, вибрафон, озвучено чембало, ударалке и гудачки оркестар (2012) и завршни уметнички пројекат – *Позна јесен*, пејзаж за алт-флауту, две харфе и две хармонике (2015). Преостала дела написана у овом периоду одраз су слободне концепције композитора, невезано за обавезе које су предвиђене на овом нивоу високошколског образовања.¹¹

10 За ово дело, Трмчић је добио Награду града Београда за стваралаштво младих у области уметности за 2010. годину. Три године касније, дело је премијерно, 7. априла 2013. године, било изведено на сцени Задужбине Илије М. Коларца. Симфонијским оркестром Факултета музичке уметности дириговао је Бојан Суђић.

11 Композиције написане невезано за програм докторских студија на Факултету музичке уметности у Београду су: *Јесењи пејзаж у мајли*, sumi-é за две харфе (2013); *Псалам 23*, за сопран, обоу и оргуље (2013) и два аранжмана, *Псалам 23*, за сопран, обоу и две хармонике (2014) и *Псалам 23*, за сопран, обоу и гудачки оркестар (2014); *J ruri*, за флауту и клавир (2014); *Чезња*, за виолу и хармонику (2014) и два аранжмана, *Чезња*, за виолончело и хармонику (2015) и *Чезња*, за виолу и гудачки оркестар (2016); *Пеј хаику ђесам*, за флауту, виолончело и хармонику (2015); *Две ђесме Елзе Ласкер-Шилер*, за сопран и клавир (2015); *Пелениријске лудорије*, циклус песама за сопран, флауту, виолину и клавир на стихове Станислава Винавера (2015); *Ка Великом расегу / Towards the Great Rift*, медитација за две хармонике (2016), чији ће аранжман уследити две године касније – *Ка Великом расегу / Towards the Great Rift*, медитација за хармонику и гудачки оркестар (2018).

Тринаестозвездани цвети Касиопеје, слика за три хармонике (2010)¹² прво је дело које привлачи пажњу стручне јавности – у првом реду, композитора и музиколога (Оташевић 2018). Надовезујући се на нит инспирације дела *Зелено сунце Јануса*, слике за оркестар (2010), према речима Владимира Трмчића, ово дело бави се, такође, фантазијом на тему онога што човека окружује у космосу – онога што му је познато, али и онога чије постојање може само да наслути, да претпостави да постоји. Док у *Зеленом сунцу Јануса* постоји замишљени сусрет човека са првим од нових светова које емпиријски открива, у овој композицији, поменуто замишљање усмерава се ка једној другој фантазији.¹³ Како сам, у својим белешкама о делу, наводи, „када поменемо или помислимо на 'тринаестозвездани цвет Касиопеје', оно што је свакако прва асоцијација на то што она изражава, а вероватно и у неку руку најбаналнија, јесте нешто што својом физичком манифестацијом подсећа на цвет. [...] Не постоји нека превише мистична компонента о томе шта би 'тринаестозвездани цвет Касиопеје' могао да значи, представља или симболички изражава у поезији Марка Ристића (чији су стихови из песме *Пренуће* послужили као идејни ослонац¹⁴ – прим. аутора), надреализму или уопште узевши. Дато тумачење представља само личну асоцијацију на 'задату му тему', а то је нешто у великој мери простије. У том смислу, концептуална поставка композиције *Тринаестозвездани цвети Касиопеје* је таква да жели да искаже фантазију о том 'космичком цвету' Марка Ристића, сагледану кроз очи аутора овог дела и његов доживљај неких нама познатих појава у свемиру: кроз супернове". Другим речима, концептуално уоприште дела директно је одређено идејом „'успореног' времена којим жели да дочара тринаест симултаних супернова у сазвежђу Касиопеје, у њиховој грандиозности, лепоти, али и застражујуће разорној снази ослобођене енергије, космичком 'цвету' са тринаест латица нејневероватнијих боја, које уништавају све пред собом, остављајући иза себе пробуђене искре живота" (РТС, Музичка продукција: 2018).

Concerto grosso, за флауту, алт-флауту, вибрафон, озвучено чембало, ударалке и гудачки оркестар (2012) друго је ауторово велико дело настало у време студирања на докторским студијама Факултета музичке уметности у Београду. Према његовим речима, дело је конципирано као својеврстан експеримент – као покушај спајања више различитих формалних образаца и естетских начела. Иако ослоњено на барокну концертантну традицију и облик кончерта гроса, оно у себи обједињује и елементе италијанског мотета раног барока, веома пажљиво, у својој укупности, опсервирано кроз минималистичко-колористичку визуру

12 Гдину дана касније, настаће аранжирана верзија истоименог дела: *Тринаестозвездани цвети Касиопеје*, фантазија за оркестар (2011).

13 Из усменог разговора са композитором, 20. маја 2019. године.

14 Стихови из песме *Пренуће* Марка Ристића „Свео је тринаестозвездани цвет Касиопеје, разлистан Млечним путем дугом без престанка“ као идеја водила у реализацији дела *Тринаестозвездани цвети Касиопеје* Владимира Трмчића.

аутора, као индивидуалне црте стила. Полазећи од идеје концерта гро-са, извођачки апарат конципиран је у складу са његовим основним начелом – ‘супротстављањем’ две групе извођача, мање и веће, односно концертна и концерта гро-са.

Једно од основних естетичко-поетичких начела овог дела везује се и за сам појам звуче боје која је овде основни покретач музичког тока – њоме се музички израз трансформише и носилац је музичког значења. Друга битна компонента овог Трмчићевог дела јесте и монотематизам. Изузетна сведеност композиторовог музичког израза у својој бити садржи „ћелију”, концентрисани тематско-мотивски потенцијал, који индукује покрет мале секунде навише. Уједно, овај интервал постаје носилац карактерног значења ставова циклуса, али и његов обједињујући фактор.

Композиција *Јесењи њејзж у маџи, sumi-é* за две харфе (2013), инспирисана је традиционалним сликарством средњовековне Кине, из чије је традиције преузет и сам назив „sumi-é”, а који означава слику сликану мастилом. Ослоњена највише на такозвани „пејзаж емоција”, типичан за кинеско сликарство 11. века, и нарочито на стваралаштво кинеског сликара Куа Ксија (郭熙: 1020–1090),¹⁵ ова меланхолична музичка слика, као и слике поменутог периода, тежи ка осликовању „магле и туге”, осликовању онога што се налази иза једног сасвим обичног призора или појаве. Попут поменуте технике, и ова композиција базирана је на сличном принципу „замагљивања”. Изграђена је од неколико различитих звучних блокова, елемената музичке, али и имагинарне *sumi-é* слике, који се изнова и изнова понављају, али увек у новом облику. Ови звучни блокови кодификују се, потом, посредством различитих „филтера” измаглице или густе магле, на тај начин правећи један помало апстрактан, но, примарно, медитативни колаж звука и боја.¹⁶

Написана на духовни текст и молитвеног карактера, композиција *Псалам 23*, за сопран, обоу и оргуље (2013), носи одблеске ренесансне и барокне традиције који, пропуштени кроз призму минимализма, као једног од примарних елемената музичког израза Владимира Трмчића, и осавремењен третман сазвучја модалне лествице, целој композицији дају модеран израз. Ово дело постоји у још две верзије, настале годину дана касније – као *Псалам 23*, за сопран, обоу и две хармонике (2014) и *Псалам 23*, за сопран, обоу и гудачки оркестар (2014).¹⁷

Композиција *Чежња*, за виолу и хармонику (2014),¹⁸ инспирисана је филмом „Иваново детињство”, Андреја Тарковског (Андреј

15 Кинески сликар Куо Кси (郭熙: 1020–1090) сматра се најрепрезентативнијим сликаром „магле и туге” Северне Сонг династије.

16 Из разговора са композитором, 20. маја 2019. године.

17 Верзија за сопран и гудачки квартет награђена је од стране часописа *Музика класика*, у оквиру категорије Композитор године, 2015. године (*Музика класика* 2015).

18 Касније ће настати још две верзије ове композиције: *Чежња*, за виолончело и хармонику (2015) и *Чежња*, за виолу и гудачки оркестар (2016).

Арсéньевич Таркóвский). Главни лик, дечак Иван, ратно је сироче којег су прилике натерале да буде у служби руске војске као извиђач. Суочавајући се са немогућим животним околностима, Иван своје изгубљено детињство проналази у сновима који су испуњени сунцем, игром са пријатељима, породицом, али које, на жалост, увек бива прекидано, изнова уступајући место суровој стварности и ужасима рата. Композиција је настала као Трмчићев доживљај живота дечака Ивана, јасно поентирајући његова интимна осећања на тој дијаметрално супротној позицији јаве и сна. Емотивно снажно обојена те потцртана највишим позицијама виоле и хармонике, у фокусу је мисао о Ивановој бескрајној чежњи за мајком, пријатељима, игром, односно за свим оним пропуштеним тренуцима одрастања који му се никада неће вратити и до којих никад неће стићи. Ова композиција Владимира Трмчића била је део селекције којом се Радио Београд представио на 62. Међународном РОСТРУМ-у композитора у Талину, одржаном у мају 2015. године.

Изузетно интересантна композиција, *Jōruri*, за флауту и клавир (2014), инспирисана је јапанским луткарским позориштем и замишљена као музика за неки краћи комад. Ово је дело у коме се Трмчић, први пут, индиректно, обраћа дечјој музичкој естетици, односно индиректним путем дочарава дечји музички дискурс. С обзиром на то да је аутор своје, за сада, последње написано дело из 2019. године посветио жанру дечје музике, поставља се питање није ли управо *Jōruri* претеча, својеврсна „најава” дечјег музичког израза којим ће овај композитор, у годинама које долазе, проговорити. То остаје да видимо.

Пеј хаику њесама, за флауту, виолончело и хармонику (2015), циклус је песама инспирисан стиховима јапанске хаику поезије – пре свега, стиховима песника Мацуа Башоа (松尾芭蕉: 1644–1694) и Кобајашија Исе (小林 一茶: 1763–1828). Овде је интересантно поменути да се међу одабраним јапанским хаику песницима нашла и једна хаику песма Владимира Трмчића. Према његовим речима, идеја композиције је, попут оне у хаику поезији, да се кроз веома кратку форму и минималним средствима пренесу сликовите импресије тренутака замрзнутих у времену.

Позна јесен, пејзаж за алт-флауту, две харфе и две хармонике (2015) докторски је уметнички пројекат Владимира Трмчића на Факултету музичке уметности у Београду. Композиција указује на наставак ауторове фасцинираности истраживања међусобног односа музике и сликарства који је започет делом *Јесењи пејзаж у мајли* (2013). Ослањајући се, дакле, на кинеско пејзажно сликарство 11. и 12. века, претежно на поетику поменутог сликара Куа Хсија, ова петоставачна композиција фокусирана је на проблем организације базичних принципа визуелне перцепције слика, као и начинима њиховог транслирања у сам звук. У њој се користи мали број мотивских материјала који се, слично лајт-мотив техници, могу везати за одређене визуелне елементе слике. Њиховим различитим третманом кроз појединачне ставове, као

и кроз садејство са осталим мотивима, добијају се и различита значења. У том смислу, прва четири става приказују издвојене детаље који се налазе унутар замишљене слике, остварене кроз транспозицију принципа поменутих перспектива (ефекат аморфне, дубоке, високе и равне даљине), док последњи став одсликава замишљену слику у целости (ефекат широке даљине).¹⁹

Композиција *Ка Великом раседу (Towards the Great Rift)* медитација је за две хармонике (2016), чији ће се аранжман за хармонику и гудачки орестар појавити две године касније (2018), представља метафизичку визију и доживљај човековог путовања ка најудаљенијим деловима свемира. Назив носи по Великом раседу који, гледано са Земље, представља област тамних трака које се појављују и скривају центар галаксије Млечни пут, те одвајају Сунчев систем и крак галаксије у сазвежђу стрелца. Ова композиција има за циљ да прикаже пролажење кроз ту својеврсну „капију” нашег соларног система, мноштво звезда и небула унутар самог раседа, као и бескрајно пространство изван њега.²⁰

ПЕРИОД ПО ЗАВРШЕТКУ ДОКТОРСКИХ СТУДИЈА (2017–ДАНАС)

Владимир Трмчић, после изузетно плодног и богатог композиторског опуса формираног у периоду његових основних и докторских академских студија, наставља узлазном путањом.

Одмах по одбрани свога докторског пројекта, композиције *Позна јесен*, пејзаж за алт-флауту, две харфе и две хармонике, настаје *Арлекинада*, свита за хармонику соло (2017). Инспирирана је поезијом белгијског песника симболисте Албера Жироа (Albert Giraud) и његовим циклусом песама *Пјеро месечар (Pierrot Lunaire)*. Лик Пјероа преузет је из *комедије дел арте*, а поезија Албера Жироа представља можда и најсадржајнију и најслојевитију обраду овог лика у већ постојећем и утврђеном „канону” Пјероа.²¹ По тематици и садржини, песме разматрају многе „горуће” теме с краја века, попут окретања уметника ка свом, унутрашњем свету, у потрази за неспутаном слободом душе, деконструкцијом романтичарске љубави, те иронијом, подругљивошћу и приказивању изопачености модерног живота. На снази је кратка, некада и афористична форма ставова свите која пажљиво одсликава идеју Жироовог рондела. Фактори интеграције концентрисани су око основних мотива који репрезентују Пјероа.

Последње написана композиција Владимира Трмчића у својој целости окреће се жанру дечје хорске музике. Поље веома суптилно наговештено ауторовим делом *Jōruri*, за флауту и клавир (2014), инспи-

19 Из разговора са композитором, 20. маја 2019. године.

20 Из разговора са композитором, 20. маја 2019. године.

21 Из разговора са композитором, 20. маја 2019. године.

рисано јапанским луткарским позориштем, овога пута транспарентно „проговара” дечјим музичким дискурсом. Циклус песама за дечји хор, *Зимски слаголед* (2019), написан на стихове Александра М. Станојевића, из збирке песама „Двоспратни креветац” (Станојевић 1995), представља низ од пет кратких двогласних песмица у којима су, на деликатан начин, спроведени контрапунктски поступци. У том смислу, дело је изузетно важно јер се, поред његове високодометне уметничке димензије, може употребити и у педагошке сврхе – као „жива музичка пракса”, односно као најсврсисходнији начин да се ученици, било музичари, било немусичари, на раном школском узрасту, упознају са најједноставнијим обликом полифоног музичког израза. Трмчић истиче: „Хтео сам да напишем музику за коју сам мислио да ће се деци допасти и да ће у њој уживати”.²²

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Сагледавајући досадашњи разноврстан и изузетно плодан стваралачки опус др ум. Владимира Трмчића, једног од тренутно најталентованијих и најперспективнијих композитора у Србији, уочено је неколико креативно-стваралачких фаза у оквиру којих је могуће пратити његов лични и професионални развој. Први период битно је одређен временом које је композитор провео у основној и средњој музичкој школи, прецизније, специфичној образовној средини која га је усмеравала да учи по програму за даровите, где су се испољиле његове способности за брзим овладавањем музичким знањима и вештинама. Периоди који су наступили касније, период факултетског нивоа образовања и период пре и након одбрањеног докторског уметничког пројеката, додатно су потврђивали његову изузетну и несвакидашњу даровитост.

Креативна отвореност и пријемчивост, спонтаност истанчаног реаговања на различите стимулусе, интринзичка „жудња” и трагање за инспирацијама специфичног квалитета и интензитета, утицали су на развој његових унутрашњих потенцијала и допринели да Трмчићева дела поприме метафизичке визије и доживљаје: фантазију на тему бескрајности и величанствености космоса, специфичне звучне боје, „пејзаж емоција”, али и човекову позицију у таквом бескрају; дубоку интимност, емотивну деликатност, камерност звука и дистинктивни лирски музички израз, заједно са духовношћу, специфичним односом према српском музичком фолклору, али и жанру дечје хорске музике.

22 Из разговора са композитором, 15. априла 2019. године.

Литература

Политика (2013). Наступ симфонијског оркестра ФМУ, 8. април 2013. <<http://www.politika.rs/scc/articles/archive/2013/04/08/page:5?url=>>. 24. 05. 2019.

Поповић 1998: В. Поповић, *Музичка форма или смисао и музичи*, Београд: Клио.

Трајковић 2010: В. Трајковић, Извештај о дипломском раду Владимира Трмчића, Београд: Факултет музичке уметности.

Оташевић 2018: О. Оташевић, 'Harmony of the Spheres' in the Musical 'Vitrage' of *The Thirteen-star Flower of Cassiopeia*: Micro– and Macro–Manipulation with Time and Space, *New Sound*, 51, 1.

Музика класика 2015: <<http://www.muzikaklasika.com/МК22/aktuelnosti22.html>>. 10. 06. 2019. године.

Станојевић 1995: А. М. Станојевић, *Двоспратни креветицаи*, Београд: Књижевно друштво „Свети Сава”.

РТС, Музичка продукција 2018: <http://mp.rts.rs/dogadjaji/jakopo-sipari-i-darkorblek-sa-simfonijskim-orkestrom-rts/?sr_pismo=lat>. 12. 06. 2019.

Biljana Lj. Mandić, Nevena J. Vujošević / THE DEVELOPMENT PATHS OF THE COMPOSER VLADIMIR TRMČIĆ: AN INSPIRATION FOR THE YOUNG MUSIC COMPOSERS

Summary / Creativity, giftedness, and talent are only some of the terms that could be used to describe and define the inborn ability of an individual to master a certain field with ease. Even though the above mentioned terms could not be placed into the same category, nor could they be defined unequivocally, talent requires a variety of factors that make its development possible, apart from a certain combination of genes. Musical talent is particularly unique because it implies, among other kinds of intelligence, an emphasized emotional intelligence which, in the case of composers, enables recognition of one's own, singular emotional states, and thus their rationalization. Having in mind the entire creative opus of Vladimir Trmčić (1983), his poetics, and his unique philosophical approach to searching for an “answer”, the aim of this article is primarily targeted at narrative-chronological-analytical approach to the composer's dominant creativity stages and to key ideas which have gradually defined him as a composer of an exceptional spiritual potential and strong creative invention.

Key words: Vladimir Trmčić, talent, micropolyphony, timbre, meditation, spirituality, metaphysics

Примљен: 17. јуна 2019.

Прихваћен за штампу јула 2019.

ПРИЛОГ

Табеларни приказ стваралачког опуса Владимира Трмчића од 2003. године до данас²³

СТВАРАЛАЧКИ ОПУС ВЛАДИМИРА ТРМЧИЋА (1983)			
Стваралачки период	Назив дела		Инспирација / узор / стихови / дела
Средњошколски период (1998–2001)	/ 23		Клод Дебиси Василије Мокрањац (радови инспирисани фоклором)
Период студија (2002–2010)	2003	<i>Свиџа</i> , за клавир соло <i>Друџи сан</i> , соло песма за мецо-сопран и клавир <i>Слушња</i> , за мешовити хор	
	2005	<i>Action des grâces</i> , циклус соло песама за сопран и гудачки квартет на стихове Оливијеа Месијана <i>Трио Palustris</i> , за кларинет, виолину и клавир <i>Лишурџијске слике</i> , за оргуље	Стваралачке поетике Оливијеа Месијана, Ђерђа Лигетија, Хенрика Горецког и Арва Перта
	2006	<i>Три њесме Ф. Г. Лорке</i> , за сопран и клавир <i>Освић</i> , слика за гудачки оркестар и клавир <i>Нокћурно на њрозору</i> , за виолину, виолончело и клавир	Поезија Гарсије Лорке
	2007	<i>Psalmus CXLII</i> , за контра-тенор, тенор, бас и гудачки квинтет	Духовне композиције Вивалдија и Шарпентјеа
	2008	<i>Тужбалица</i> , за виолину, виолу, виолончело и клавир	Српско народно певање
	2010	<i>Зелено сунце Јануса</i> , слика за оркестар (дипломски рад)	Микрополифонија Ђерђа Лигетија и минимализам Арва Перта

23 Према речима аутора, композиције из средњошколског периода нису сачуване

Докторске академске студије (2010–2017)	2010	<i>Тринаестіозвездани цветі Касіоіеје</i> , слика за три хармонике ²⁴	Надреалистички стихови песме „Пренуђе”, Марка Ристића; метафизичка представа цвета у космосу
	2011	<i>Тринаестіозвездани цветі Касіоіеје</i> , фантазија за оркестар	
	2012	<i>Concerto grosso</i> , за флауту, алт-флауту, вибрафон, озвучено чембало, удараљке и гудачки оркестар	Барокна концертантна традиција у минималистичко-колористичком контексту
	2013	<i>Јесењи њејзж у маіли</i> , sumi-é за две харфе	Традиционално кинеско средњовековено сликарство; стваралаштво кинеског сликара Куа Ксија
		<i>Псалам 23</i> , за сопран, обоу и оргуље	Духовни текстови ренесансе и барока у форми минималистичког израза
	2014	<i>Псалам 23</i> , за сопран, обоу и две хармонике <i>Псалам 23</i> , за сопран, обоу и гудачки оркестар	
		<i>Чежња</i> , за виолу и хармонику	Филм „Иваново детињство”, Андреја Тарковског
		<i>Јбгuri</i> , за флауту и клавир	Јапанско луткарско позориште
	2015	<i>Чежња</i> , за виолончело и хармонику	Филм „Иваново детињство”, Андреја Тарковског
		<i>Пеј хаику њесама</i> , за флауту, виолончело и хармонику	Јапанска хаику поезија, стихови Башоа Мацуа и Исе Кобајашија
		<i>Две њесме Елзе Ласкер-Шилер</i> , за сопран и клавир	Љубавна лирика Елзе Ласкер-Шилер
		<i>Пелентиријске лудорије</i> , циклус песама за сопран, флауту, виолину и клавир на стихове Станислава Винавера	Стихови Станислава Винавера
		<i>Позна јесен</i> , пејзаж за алт-флауту, две харфе и две хармонике (докторски уметнички пројекат)	Кинеско пејзажно сликарство 11. и 12. века; радови сликара Куа Хсија и Хана Чоа
	2016	<i>Чежња</i> , за виолу и гудачки оркестар	Филм „Иваново детињство”, Андреја Тарковског
		<i>Ка Великом расегу / Towards the Great Rift</i> , медитација за две хармонике	Метафизика човековог путовања ка најудаљенијим деловима свемира

²⁴ Композиције *Тринаестіозвездани цветі Касіоіеје* (2010), *Concerto grosso* (2012) и *Јесењи њејзж у маіли* (2013) композиције су које су настале строго у оквирима композиторових Докторских академских студија на Факултету музичке уметности у Београду, као делови захтева у оквиру студијског програма Композиција, док све остале из поменутог стваралачког периода резултат су самосталног композиторовог рада, независног за захтеве на овом нивоу студија.

По завршетку докторских студија (2017 – данас)	2017	<i>Арлекинада</i> , свита за хармонику соло	Поезија белгијског симболисте Албера Жироа и циклус песама „Пјеро месечар“
	2018	<i>Ка Великом расењу / Towards the Great Rift</i> , медитација за хармонику и гудачки оркестар	Метафизика човековог путовања ка најудаљенијим деловима свемира
	2019	<i>Зимски слаголег</i> , циклус песама за дечји хор, на стихове Александра М. Станојевића	Стихови Александра М. Станојевића и збирка дечјих песама „Двоспратни креветац“